

De voorjaarsbijeenkomst van de Vlinderwerkgroep Friesland vond plaats op donderdag 14 april 2011 ('s avonds) in de Fûgelhelling te Ureterp. Aanwezig waren 20 leden.

1. Voorzitter Siep Sinnema opent de bijeenkomst en heet iedereen van harte welkom

Afgemeld hebben zich: Henk Hunneman, Johan Meijer, Hans Bijl, Kees Smit en Anja Kerkhof.

Siep deelt mee, dat de eerste vondst van de rups van *Thaumetopoea processionea* (eikenprocessierups) uit Friesland is gemeld.

2. Verslag jubileumbijeenkomst 2010.

Er zijn geen opmerkingen over de inhoud.

3. Algemene mededelingen en ingekomen stukken.

De ingekomen stukken worden voorgelezen door de secretaris. Het bestuur ontving een tweetal boeken: van de Vlinderstichting *Ruimte voor Insecten (Een nieuwe visie op insectenbescherming)* van auteur Frits Bink en van de stichting *Tinea Identification Keys to the Microlepidoptera of The Netherlands* door Joop Kuchlein en Leo Bot.

Er zijn nieuwe ledenlijsten per 1 maart 2011. Verder zijn er geen mededelingen.

4. Ervaringen, mededelingen, inbreng van en door leden.

- Andy Saunders: in 2010 had hij 6 x *Orthosia populeti* (populierenvoorjaarsuil) en nu had hij weer twee exemplaren van deze soort. Helaas heeft de Gemeente alle populieren in St. Nicolaasga verwijderd.

- Gerrit Tuinstra: had tijdens een licht- en smeersessie al zo'n 1000 nachtvlinders (verdeeld over 10 soorten) waargenomen. In de Weerribben: Oranjetipje, Bont zanddoogje, Boomblauwtje.

- Abel en Fransisca Jagersma hebben diverse dagvlindersoorten gezien plus *Xylocampa areola* (kamperfoelie-uil).

- Willem de Jong: diverse dagvlinders gezien.

- John Boosman: tot nu toe 84 dagvlinders geteld, verdeeld over tien soorten.

- Wiebe Poppe: de teller voor het Oosterschar staat nu op 234 soorten macro-nachtvlinders; nieuw zijn *Lycophotia porphyrea* (granietuil), *Nonagria typhae* (lisdoddeboorder), *Chiasmia clathrata* (Klaverspanner).

- Saskia Hoornveld: op 8 maart de Gehakelde aurelia in de Meenthe gezien.

- Aukje Hoornveld: Oranjetipje gezien plus *Tyria jacobaeae* (sint-jacobsvlinder) in haar tuin.

- Heert Hein Kuipers: Daggauwoog plus Klein koolwitje.

- Reinie Piersma: in het Reestdal te Overijssel: diverse dagvlinders plus *Lythria cruentaria* (zuringspanner). In het Fochteloërveen: *Saturnia pavonia* (nachtpauwoog).
- Marten Hunneman: diverse soorten dagvlinders gezien.
- Grietje de Lange: in haar omgeving (Ooltgensplaat): Groot koolwitje, Klein geaderd witje, Kleine vuurvliinder.
- Jannie Sinnema: meldt dat Anja Kerkhof al een Kleine vuurvliinder heeft gezien. Zijzelf heeft tijdens een wandeling naar Veenhuizen diverse soorten dagvlinders waargenomen. Vorig jaar heeft ze veel Aardbeivlinders in het Wijnjeterperschar gezien. Nu heeft ze in april weer de eerste soortgerichte monitoring naar de Aardbeivliinder uitgevoerd. Helaas nu nog een nulmeting.
- Gerard: trof in zijn woning gedurende enkele weken diverse exemplaren aan van *Aphomia sociella* (Hommelnestmot). Ze zijn waarschijnlijk afkomstig uit een bijennest onder het dak van zijn huis. De larven van deze Pyralide-soort leven in nesten van hommels en bijen.
- Luut de Zee: Oranjetipje gezien.
- Siep Sinnema: laat foto's van Costa Rica zien. Diverse vlindersoorten en een toekan.

5. Pauze.

6. Zeven jaar nachtvlindersen in het Lauwersmeergebied – Presentatie Gerrit Tuinstra.

Gerrit heeft zijn presentatie getiteld : “*Dat het Lauwersmeer niet alleen voor vogelaars interessant is*”.

Het Nationaal Park Lauwersmeer heeft een eigen site: www.np-lauwersmeer.nl

Dit park staat bekend om zijn grote plantenrijkdom, waaronder een aantal orchideeënsoorten, zoals de rietorchis en de moeraswespenorchis. In juli 2010 is er zelfs een nieuwe orchideeënsoort aangetroffen, de bijenorchis. Het Lauwersmeer staat echter vooral bekend om de vogels. Kijk maar eens op www.lauwersmeer.com

Voor dagvlinders is het Lauwersmeergebied niet echt bijzonder. Het aantal soorten is er beperkt. Toch is bijvoorbeeld het Icarusblauwtje in het gebied aanwezig en ook het Bruin blauwtje is er gezien, net zo als de Keizersmantel. Het Hooibeestje en de Eikepage zijn er inheems.

Tot 2004 was er van de nachtvlinders, met uitzondering van een aantal algemene en dagactieve soorten, weinig bekend. Enkele voorkomende dagactieve soorten zijn o.a. *Autographa gamma* (gamma-uil), *Euclidia glyphica* (bruine daguil), *Tyria jacobaeae* (sint-jacobsvlinder), *Zygaena filipendulae* (sint-jansvlinder).

Naar de micronachtvlinders is in het verleden wel gekeken door Joop Kuchlein. Gerrit heeft al flink wat jaren met een vergunning van Staatsbosbeheer nachtvlinders geïnventariseerd in het Lauwersmeergebied. Zoals bijvoorbeeld in

Lauwersoog zelf, het havengebied, de waterzuivering, het Land van juffrouw Ali, het Lauwersoogbos, De Rug en het Ballastplaatbos. Ook het Zoute Kwelgebied ten oosten van Lauwersoog is niet aan Gerrits aandacht ontsnapt. Van 2004 tot en met 2010 is hij in de maanden april tot en met oktober 71 keer in het Lauwersmeergebied geweest om te lichten, te smeren, naar bladmijnen te kijken, of met feromonen te werken (wesvlinders). Ook heeft hij specifiek onderzoek gedaan naar het voorkomen van microvlinders, omdat daarvan nog zo weinig bekend was uit dit gebied. Van Henk Smit (een bekende vlinderaar uit deze regio) kreeg Gerrit ook waarnemingen uit de andere maanden (november tot en met maart).

Met smeren ving Gerrit er enkele mooie soorten: *Catocala sponsa* (karmozijnrood weeskind), *Xylena vetusta* (houtkleurige vlinder), *Eurois occulta* (grote bosbesuil).

Tot 2006 was de stand van zaken: 297 soorten macro's en 132 soorten micro's. Nadien is er wel het een en ander bijgekomen blijkens onderstaande tabel.

	Macro	Micro	
Aantal soorten tot en met 2006:	297	132	
Aantal soorten nieuw in 2007:	11	17	
Aantal soorten nieuw in 2008:	21	66	
Aantal soorten nieuw in 2009:	21	69	
Aantal soorten nieuw in 2010:	12	59	
Totaal aantal soorten:	362	343	705

Gerrit laat aan de hand van een grafiek zien hoe de vangsten van de diverse nachtvlinderfamilies zich tot elkaar verhouden. De Uilen (*Noctuidae*) en de Spanners (*Geometridae*) vormen uiteraard de hoofdmoot met 44 respectievelijk 33 procent van het totaal. Tevens toont hij soortgelijke grafieken van andere gebieden in Friesland waar hij onderzoek heeft verricht, zoals de Duurswouderheide, Eernewoude en Peazemerlannen in vergelijking met de soortengrafiek van Lauwersmeer. Dit geeft aan, dat de situatie per soort gebied aanzienlijk kan verschillen voor wat betreft de grotere of kleinere aanwezigheid van nachtvlinderfamilies. Daaruit kun je dan weer verdere conclusies trekken. Dat is de grote toegevoegde waarde van het veldwerk van Gerrit.

Eenzelfde situatie doet zich voor met de micronachtvlinders, waarvan de grafiek laat zien, dat de Bladrollers (*Tortricidae*) en de Grasmotten (*Pyralidae*) de families zijn met de grootste afvaardiging, namelijk 31 respectievelijk 20% van het totaal.

Ook de bladmineerders (*Nepticulidae* + *Gracillariidae*) zijn met 16 procent behoorlijk aanwezig in het Lauwersmeergebied.

De vraag is waarom er zoveel soorten voorkomen. Het is een uitgestrekt gebied met diverse landschaps- en vegetatietypen; er is een soortenrijke vegetatie door mooie overgangen en verbindingen ('rijke bermen') tussen de deelgebieden; enkele van de soortenrijke Waddeneilanden zijn relatief dichtbij; 's nachts is het er nog echt donker.

De landschaps-/vegetatietypen bestaan uit tuinen, loofbos, naaldbos, schraalgras- en hooilanden, graslanden, duinen, bermen, riet, moeras en zout milieu.

Gerrit laat beelden zien van een aantal bijzondere en interessante nachtvlindersoorten, die hij in het Lauwersmeergebied heeft waargenomen, zoals de prachtig groene *Actebia praecox* (slanke groenuil), *Chortodes extrema* (vale duinrietboorder), *Chortodes elymi* (zandhaverboorder), *Apamea anceps* (veldgrasuil), *Lacanobia suasa* (variabele w-uil), *Thalpophila matura* (geelvleugeluil), *Agrotis vestigialis* (bonte worteluil), *Cilix glaucata* (nieuwe benaming: witte eenstaart, oude benaming: chinees teken), *Furcula bifida* (wilgenhermelijnvlinder), *Clostera pigra* (nieuwe benaming: donkere wapendrager, oude benaming: traag matje), *Eilema pygmaeola* (klein kokerbeertje), *Coscinia cribraria* (grasbeertje).

In het zoute kwelgebied ten oosten van Lauwersoog (eigendom van Defensie) mocht Gerrit ook inventariseren. Hier vind je Zeekraal, Zeeaster, Engels slijkgras; typische planten en vegetatie van zilte kustgebieden. Hier ving Gerrit o.a. de micro *Ebulea crocealis* (waarvan de rups op 'Heelblaadjes' leeft) en de bladrollers *Eucosma rubescana* (waddenknoopvlekje) en *Eucosma tripoliana* (zeeasterknoopvlekje).

Op z'n wensenlijstje voor Lauwersmeer heeft Gerrit de volgend soorten staan: *Anticlea badiata* (rozenspanner), *Mythimna litoralis* (helmgrasuil), *Cucullia asteris* (astermonnik), *Agrotis ripae* (duinworteluil).

De conclusie is, dat het Lauwersmeer niet alleen voor vogelaars interessant is!!!!

7. Rondvraag.

Er zijn geen vragen of opmerkingen.

8. Sluiting.

Siep Sinnema bedankt Gerrit voor zijn uitgebreide en vakkundige presentatie. Daarna wenst hij allen een goede thuisreis.